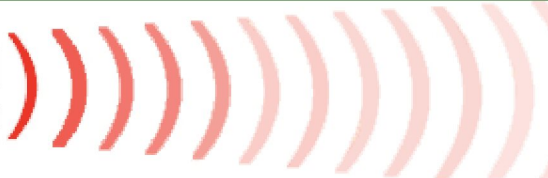

VAMMAISFOORUMI

Vammaisjärjestöjen yhteinen ääni

Vammaisfoorumi ry
Handikappforum rf
Finnish Disability Forum

Lausunto

10.6.2020

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi
oppivelvollisuus@minedu.fi

Hallituksen esitys eduskunnalle oppivelvollisuuslaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi

Luonnos hallituksen esitykseksi 30.4.2020

Taustaa

Vammaisfoorumi ry kiittää mahdollisuudesta esittää näkemyksensä luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuslaiksi ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamiseksi. Vammaisfoorumi on 29 valtakunnallisen vammaisjärjestön yhteistyöjärjestö, joka jäsenjärjestöjensä kautta edustaa noin 227 000 vammaista ja pitkäaikaissairasta ihmistä. Järjestön kotimainen vaikuttamistoiminta keskittyy vammaisten yhdenvertaisen osallistumisen turvaamiseen.

Vammaisfoorumi muistuttaa, että oppivelvollisuuslakia esitettäessä on otettava vakavasti YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva yleissopimus ja erityisesti sen koulutusta käsittelevä 24 artikla. Kyseinen artikla velvoittaa sopimusvaltioita varmistamaan vammaisten henkilöiden yhdenvertaisen oikeuden koulutukseen yleisessä koulutusjärjestelmässä. Vammaisella oppilaalla on myös oikeus saada opiskeluunsa riittävä ja yksilöllinen tuki. Suomi on ratifioinut YK:n vammaisyleissopimuksen ja se on voimassa lain tasoisena.

Lisäksi on välttämätöntä ottaa huomioon perustuslain (731/1999) yhdenvertaisuutta käsittelevän 6 §:n sekä yhdenvertaisuuslain (1325/2014)

säännökset. Yhdenvertaisuuslaissa säädetään muun muassa kohtuullisista mukautuksista.

Vammaisfoorumi yhtyy Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunnan (VANE) lausuntoon, jossa VANE tuo esiin yksityiskohtaisemmin YK:n vammaisyleissopimuksen näkökulmaa lakiesitykseen.

Oppivelvollisuuslain säätäminen

Vammaisfoorumi pitää esityksen tavoitetta, jonka mukaan kaikille nuorille on löydyttävä perusopetuksen jälkeen jatkokoulutuspaikka, oikeasuuntaisena. Yhdessä maksuttomuuden ja riittävän oppimisen tuen varmistamisen kanssa voidaan lisätä vammaisten nuorten osallistumismahdollisuuksia ja yhdenvertaisuutta. Koulutustason nosto lisää ja parantaa mahdollisuuksia työllistyä opintojen jälkeen. Pitkällä ajalla tämä voi olla yksi keino vammaisten ihmisten työllisyysasteen nostamisessa, mutta se ei saa jäädä ainoaksi keinoksi, vaan vammaisten työllisyysasteen nostamiseen on panostettava useilla eri tavoilla.

Vammaisfoorumi on huolestunut vammaisten oppilaiden ja opiskelijoiden opiskelussaan tarvitsemien tukitoimien riittämättömyydestä. Huoli on aiheellinen jo nykytilanteessa. Kunnat ja oppilaitokset säästävät oppimisen tuesta kaikilla koulutusasteilla. Jatkossa on varmistettava resurssien riittävyys koko oppivelvollisuuden ajan. Lisäksi tarvitaan koulutusta opettajille, opinto-ohjaajille ja muulle opetushenkilöstölle vammaisuudesta, erityisopetuksesta sekä kohtuullisista mukautuksista. On myös tärkeää turvata opiskelumahdollisuudet ja opiskelussa tarvittavat palvelut ja tukitoimet ruotsinkielellä sekä viittomakielellä koko maan alueella.

Vammaisfoorumi vaatii tukitoimien kirjaamisen ja toteutuksen perusteellista uudistusta, jotta jo perusopetuksen aikana luodut käytännöt ja tukitoimet jatkuvat saumattomasti siirryttäessä toiselle asteelle. Vammaisfoorumi esittää kolmiportaisen tuen jatkumista koko oppivelvollisuuden ajalle.

Vammaisfoorumi on huolissaan nykykäytännöstä, jossa vammaiset opiskelijat joutuvat toisen asteen ja korkea-asteen opintoihin hakemaan itse opiskeluun tarvittavia tukitoimia, kuten henkilökohtaista apua kotikuntansa vammaispalveluista sekä Kelasta opiskelun apuvälineitä ja Kelan tulkkauspalveluita. Tässä on riskinä, että vammaiset nuoret ja heidän perheensä eivät tiedä palvelujen hakemisesta, eivät saa hakuprosessiin tarvitsemaansa apua tai opinnoissa tarvittavia palveluja ja tukitoimia ei myönnetä vammaisen nuoren tarpeen mukaan. Vammaisjärjestöissä on tietoa tilanteista, joissa vammaisen nuori on jäänyt vaille jatko-opinnoissa tarvitsemiaan palveluja ja tukitoimia, koska niitä ei ole osattu hakea tai niitä ei ole myönnetty.

YK:n vammaisyleissopimuksen 9 artiklaan on kirjattu esteettömyys ja saavutettavuus edellytyksenä vammaisten ihmisten itsenäiselle elämälle ja täysimääräiselle osallistumiselle kaikilla elämänalueilla. Vammaisfoorumi

muistuttaa, että koulutuksen järjestäjiä koskee yhdenvertaisuuslain mukaisten kohtuullisten mukautusten tekeminen. Samoin niiden on otettava huomioon saavutettavuusdirektiivi.

Vammaisten nuorten omia valintoja sekä heidän oikeuttaan saada niiden toteuttamiseksi tarvittavat palvelut ja tukitoimet sekä laadukas ohjaus tulee kunnioittaa. Vammaisen opiskelijaksi hakeutuvan pyrkiessä opiskelemaan SORA-tutkintoa, tulee muistaa kohtuullisten mukautusten ensisijaisuus päätettäessä opiskelijaksi ottamisesta. Samoin on muistettava vammaisen opiskelijan mahdollisuus erilaisten palvelujen ja tukitoimien saamiseen.

Mikäli opiskelemaan hakeutumisessa käytetään valintakokeita, vammaisten hakijoiden tulee saada tarvitsemansa valintakokeiden erityisjärjestelyt. Tämä koskee sekä sähköisiä että etänä tai läsnäolona toteutettavia valintakokeita.

Palvelujen ja tukitoimien puute ei saa olla esteenä opiskeluun yleisissä toisen asteen oppilaitoksissa, vaan niiden tulee kulkea opiskelijan mukana, oli valintana yleinen tai erityinen oppilaitos. On varmistettava, että Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen (TELMA) suorittaneet opiskelijat saavat oikeuden siirtyä varsinaiseen toisen asteen opetukseen ja osatutkintojen suorittamiseen.

Vammaisfoorumin näkemyksen mukaan vammaisia nuoria ei kannusteta riittävästi hakeutumaan lukioon ja sen kautta korkea-asteen opintoihin. Vammaisten nuorten ohjauksessa valitaan liian helposti erityisoppilaitosvaihtoehto, sillä sen katsotaan olevan toimivin ratkaisu. Osalle vammaisista nuorista näin onkin. On kuitenkin huomattava, että korkea-asteen koulutuksessa vammaisten nuorten mahdollisuudet valita opiskeluala ovat huomattavasti toisen asteen ammatillista koulutusta laajemmat.

Vammaisfoorumi on huolissaan siitä, että vammaisten opiskelijoiden mahdollisuudet osallistua työelämään opiskeluiden aikana esimerkiksi harjoittelujaksojen muodossa, ovat heikommat kuin muilla opiskelijoilla. Vammaisten nuorten kohdalla työelämään kiinnittyminen opintojen aikana on vahvasti yhteydessä työllistymiseen opintojen jälkeen. Vammaisfoorumi vaatii, että oppilaitoksissa kiinnitetään erityistä huomiota siihen, että vammaiset opiskelijat voivat yhdenvertaisesti osallistua työelämäjaksoille.

Yhteiskunnalliset vaikutukset

Oppivelvollisuuden laajentaminen voi YK:n vammaisyleissopimuksen 24 artiklan toteutuessa parantaa vammaisten nuorten osallistumismahdollisuuksia peruskoulun jälkeen sekä nostaa heidän koulutustasoaan. Koulutustason nosto ei saa johtaa osaamisen heikkenemiseen, jos opetuksen resurssit samanaikaisesti vähenevät. Oppivelvollisuusiän nosto toisi oikeuden maksuttomiin toisen asteen opintoihin, mikä lisäisi koulutusmahdollisuuksien yhdenvertaisuutta.

Vammaisfoorumi yhtyy esityksen tavoitteeseen tukea työllisyysasteen nostamista. Koulutuksen ja tutkintojen tuomalla osaamisella on merkitystä myös vammaisten nuorten pääsystä työelämään. Ansiotulojen kautta vammaiset nuoret voivat lisätä omaa tulotasoaan. Työelämään osallistuminen vaikuttaa positiivisesti itsetuntoon. THL:n selvityksen mukaan sillä on lisäksi myönteisiä vaikutuksia työ- ja toimintakykyyn.

Uusi perusopetuksen jälkeinen nivelvaiheen koulutuskokonaisuus on kannatettava asia. Se antaa laajemmalle tuen tarvitsijoiden kohderyhmälle tukea jatko-opintoihin. Koko uudistuksen kannalta on oleellista, että niitä toimintoja tuetaan, jotka auttavat opintoihin siirtymistä. Näin voidaan vähentää koulupudokkaiden määrää.

Hankkeet ja kokeilut ovat nostaneet esiin menetelmiä, joilla voidaan tukea yksilöllistä koulu- ja opiskelupolkua työelämään. Esimerkiksi tutkintojen osien suorittaminen (opinnollistaminen) eri ympäristöissä lisää opiskelijan osaamista, vaikka koko tutkinnon suorittaminen ei olisi vamman takia mahdollista. Vammaiset nuoret hyötyvät mahdollisuudesta suorittaa opintoja joustavasti ja erilaisissa ympäristöissä. Lisäksi vammaiset nuoret hyötyvät yrittäjyysopinnoista, joten niitä olisi tärkeä saada mukaan tutkintokoulutukseen valmentavassa koulutuksessa.

Koronaviruksen aiheuttaman poikkeustilanteen aikaisesta etäopetuksesta saatujen kokemusten perusteella esimerkiksi osa autismikirjon oppilaista hyötyy etäopetuksesta ja pystyy paremmin keskittymään opiskeluun, kun kouluympäristön aiheuttama sosiaalinen kuormitus ja aistikuormitus ovat poissa. Etäopetus on Vammaisfoorumin mielestä hyvä pitää yhtenä opetuksen järjestämisen vaihtoehtona myös jatkossa tilanteissa, joissa se on sillä hetkellä tarkoituksenmukaisin tapa järjestää opetus.

Oppivelvollisuuslaki

2 § Oppivelvollisuuden alkaminen ja päättyminen

Vammaisten oppilaiden kohdalla on varmistettava, että pidennetty oppivelvollisuus on toteutettavissa nykyiseen tapaan. Lakimuutos ei saa heikentää pidennetyn oppivelvollisuuden toteuttamisen tasoa. Tämä pätee myös 3 §:ään oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksessa.

Vammaisfoorumi haluaa kiinnittää huomiota vammaisiin maahanmuuttajanuoriin, jotka saapuvat maahan oppivelvollisuusikäisinä, mutta joiden mahdollisuudet hankkia riittävät taidot opiskellakseen tai työllistyäkseen saattavat olla rajalliset. Puutteet kielitaidossa, opiskelutekniikoissa, apuvälineiden käytössä ja perustason osaamisessa ovat usein sellaiset, että vammaiset maahanmuuttajanuoret tarvitsevat opiskellakseen ja työllistyäkseen opintojen jälkeen tukea, jota tulee heille antaa. Koulutusjärjestelmän kaikilla asteilla tulee olla osaamista ja resursseja tukea vammaisia maahanmuuttajanuoria.

4 § Oppivelvollisuuden suorittaminen perusopetuksen oppimäärän suorittamisen jälkeen

Vammaisten nuorten kannalta on tärkeää, että oppivelvollisuutta voisi perusopetuksen jälkeen suorittaa myös työpajoissa tai kansanopistoissa. Monet vammaiset nuoret hakeutuvat työpajoihin tai kansanopistoihin opiskelemaan perusopetuksen jälkeen. Opinnot työpajoissa ja kansanopistoissa tarjoavat vammaisille nuorille mahdollisuuden arvioida ammatillisia suunnitelmiaan ja tehdä jatko-opintoja koskevia päätöksiä. Tämä koulutuspolku ehkäisee vammaisten nuorten syrjäytymistä ja tarjoaa mahdollisuuden hankkia työelämässä ja opiskelussa hyödyllisiä valmiuksia.

5 § Oppivelvollisuuden suorittaminen eräissä tilanteissa

Hallituksen esityksen luonnoksen mukaan oppivelvollinen, joka on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai sitä vastaavat opinnot, mutta jolta puuttuu perusopetuksen jälkeisen koulutuksen suorittamiseksi riittävä suomen tai ruotsin kielen taito, voi suorittaa oppivelvollisuutta osallistumalla aikuisten perusopetukseen.

Edellisen tulee ottaa huomioon myös vammaiset oppivelvolliset, jotka tarvitsevat apua ja tukea opiskelutekniikoissa, apuvälineiden käytössä ja opiskelussa. Aikuisten perusopetuksessa tulee olla riittävä osaaminen kohdata myös vammaiset opiskelijat, jotka tarvitsevat erityistä tukea kieliopinnoissaan.

6 § Opintojen riittävä edistyminen

Opintojen edistymistä arvioitaessa on otettava huomioon oppilaan vammat, toimintarajoitteet ja pitkäaikaissairaudet. Edelleen ensiarvoisen tärkeää on varmistua yhdenvertaisen ja laadukkaan ohjauksen varmistamisesta. Vammaisella nuorella tulee olla yhdenvertainen ja aito mahdollisuus arvioida itselleen avoimia jatkokoulutuspolkuja sellaisen opinto-ohjauksen tukemana, joka osaa ottaa huomioon oppilaan vamman, sairauden tai rajoitteen. Koulut voivat vammaisia nuoria ohjattaessaan käyttää oman työnsä tukena vammaisjärjestöjen koulutukseen ja työelämään liittyvää asiantuntemusta.

Vammaisfoorumi on erityisen huolissaan siitä, että vammaiset nuoret ohjataan liian herkästi opiskelemaan ammatillisiin erityisoppilaitoksiin kartoittamatta mahdollisuuksia opiskella ammatillisissa oppilaitoksissa tai lukioissa. Vammaista nuorta ei saa ohjata tai painostaa sellaisiin opintoihin, jotka eivät hänelle sovellu tai jotka eivät häntä kiinnosta. Nivelvaiheen opinto-ohjauksen tulee olla riittävästi resursoitu, jotta tältä vältytään. Samoin nivelvaiheessa opinto-ohjaajien on hyvä muistaa vammaisjärjestöissä oleva kyseisen vammairyhmän koulutukseen ja työelämään liittyvä asiantuntemus.

7 § Oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen

Mikäli oppivelvollisuus joudutaan sairauden tai vamman vuoksi keskeyttämään, on tärkeää huolehtia siitä, että yhdenvertainen oikeus suorittaa oppivelvollisuus toteutuu. Oppivelvollisuuden keskeyttämisen taustalla ei tule olla koulutuksen järjestäjän kyvyttömyys tai haluttomuus mahdollistaa opetuksen jatkumista. Yksilölliset opetusjärjestelyt, riittävät tukitoimet ja laadukas opinto-ohjaus vähentävät tarvetta keskeyttää oppivelvollisuus ja ovat aina ensisijaisia. On kannatettavaa, että oppivelvollisuuden suorittamisen keskeyttäminen pidentäisi kuitenkin maksuttomuuteen oikeuttavaa aikaa.

9 § Huoltajan valvontavastuu

Vammaisten nuorten kohdalla on otettava huomioon, että nuoren tilanne voi olla hyvin monimutkainen ja haastava huoltajalle.

Oppilaitosten tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että huoltaja saa tarvittavan tuen valvontavastuun suorittamiseen. Huoltajan valvontavastuuta tulee myös arvioida suhteessa oppilaan vammaan, sairauteen, kehitystasoon ja ikään. Vammaisen nuoren kohdalla opintoja voivat hidastaa monet seikat ja kouluissa tulisi arvioida myös sitä, aiheutuuko opintojen hidastuminen puutteellisesta tuesta tai ohjauksesta.

10 § Hakeutumisvelvollisuus perusopetuksen jälkeiseen koulutukseen

Hakeutumisvelvollisuus edellyttää kaikissa tapauksissa yksilöllistä ja laadukasta ohjausta. Vammaisen nuoren on saatava riittävästi tietoa juuri hänelle sopivista ammatillisista ja koulutuksellisista mahdollisuuksista. Kouluissa on oltava osaamista, tietoa ja kokemusta myös vammaisten nuorten urapoluista. Tässä apuna on vammaisjärjestöissä oleva koulutuksen ja työelämän asiantuntemus.

9 § Huoltajan valvontavastuu

11 § Hakeutumisvelvollisuuden ohjaus- ja valvontavastuu ja

12 § Koulutuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu ja

14 § Asuinkunnan ohjaus- ja valvontavastuu

Vammaisfoorumi on erityisen huolissaan ohjaus- ja valvontavastuun jakautumisesta usealle eri taholle. Ohjaus- ja valvontavastuun kantajasta ei tule missään tilanteessa olla epäselvyyttä ja yhden tahon ohjaus- ja valvontavastuun ei tule koskaan päättyä ennen toisen tahon ohjaus- ja valvontavastuun alkamista.

On tärkeää huolehtia siitä, että myös toimijoiden välinen yhteistyö resursoidaan riittävästi ja siihen osallistuvilla ammattilaisilla on siihen aikaa. On tärkeää myös arvioida, miten tiedonkulku eri toimijoiden välillä varmistetaan.

Oppilaitosten on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että vammaiset nuoret saavat yksilöllistä opinto-ohjausta jatko-opintoihin hakeuduttaessa. On erityisen tärkeää, että kouluilla on käytössään vammaisten lasten ja nuorten ammatinvalintaan ja opiskeluun ja erityiskysymyksiin liittyvää osaamista. Vammaisten opiskelijoiden opinto-ohjauksen lähtökohtana on oltava opiskelijan omat toiveet ja mahdollisuudet, ja opinto-ohjausta antavalla henkilökunnalla tulee olla osaamista ja ymmärrystä kunkin yksittäisen vammaisen opiskelijan yksilölliseen tilanteeseen liittyen. Myös vammaisilla nuorilla on oltava yhdenvertainen oikeus yksilölliseen ja laadukkaaseen ohjaukseen. Ohjausta antavan tahon henkilökunnan puutteellinen tietämys ohjattavan opiskelijan vammasta, sairaudesta tai rajoitteesta ei voi olla perusteena sille, että opiskelija jää ilman sellaista yksilöllistä ohjausta, jossa hänen yksilöllinen vammansa, sairautensa tai rajoitteensa otetaan huomioon.

Nivelvaiheen muutokset sosiaaliturvassa ja palveluissa kuormittavat kohtuuttoman paljon perheitä ja saattavat asettaa myös vammaiset nuoret eriarvoiseen asemaan. Vammaisfoorumi vaatii, että oppilaitoksilla on velvollisuus tukea ja neuvoa perheitä sosiaaliturvaan, lakisääteisiin palveluihin (esimerkiksi vammaispalvelulaki) ja kuntoutukseen liittyvissä kysymyksissä. Tämä tulisi olla osana ohjaus- ja valvontavastuuta.

15 § Opiskelupaikan osoittaminen

Osoitettaessa opiskelupaikkaa vammaiselle nuorelle on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että se on hänelle soveltuva. Valmentavan koulutuksen tulee pystyä vastaamaan myös vammaisten opiskelijoiden tarpeisiin.

On syytä muistaa, että lähin valmentava koulutus ei välttämättä ole vammaiselle nuorelle tarkoituksenmukainen tai soveltuva. Koulutuspaikka ei välttämättä ole esteetön, jolloin liikuntavammaisen opiskelijan on mahdotonta osallistua koulutukseen. Myöskään kyseisen koulutuksen sisällöt ja muut koulutukseen liittyvät seikat eivät välttämättä lainkaan vastaa vammaisen nuoren tarpeita.

4 luku Koulutuksen maksuttomuus

Vammaiset opiskelijat saattavat tarvita opinnoissaan henkilökohtaista apua, tulkitsemispalveluja ja/tai apuvälineitä. Lainsäädännön tulee taata nämä opiskelijalle riittävässä määrin. Myös oppivälineiden suhteen vammaisten opiskelijoiden tulee olla yhdenvertaisessa asemassa. Tukitoimet eivät saa olla maksullisia. Vammaiset opiskelijat saattavat tarvita erityisiä oppimateriaaleja ja myös näiden tulee olla maksuttomia.

Digitaalisten oppimisympäristöjen tulee olla saavutettavia. Niiden saavutettavuuden ei tule olla riippuvaista opiskelijan omista apuvälineistä. Opiskelijan ei tule joutua hankkimaan itse apuvälineitä, jotka mahdollistavat opiskelun ympäristössä, joka ei ole saavutettava. Vammaisfoorumi muistuttaa, että vammaisen opiskelijan oikeusturvasta on huolehdittava.

Laki perusopetuslain muuttamisesta

4 a § Erikoissairaanhoidossa olevan oppilaan opetus

Pykälässä viitataan vain esi- ja perusopetuksessa oleviin oppilaisiin. Kaikille erikoissairaanhoidossa oleville oppilaille tulisi järjestää opetusta, mikäli se on oppilaan edun mukaista. Myös muilla erikoissairaanhoidon piirissä olevilla oppivelvollisilla on yhdenvertainen oikeus opiskeluun.

Lausunnon keskeinen sisältö

Vammaisfoorumi ehdottaa harkittavaksi kolmiportaisen tuen laajentamista koko oppivelvollisuuden ajalle. Tällä hetkellä järjestelmät eivät keskustele keskenään ja vammaiselle oppilaalle tai opiskelijalle tehtävät suunnitelmat vaihtelevat sekä nimeltään että sisällöltään. Tarvitaan kotikunnan ja koulutuksen järjestäjän saattaen vaihtaan –yhteistyötä sekä nimettyjä vastuuhenkilöitä tuen jatkumisen varmistamiseksi. Vammaisfoorumi on huolissaan, että nykykäytäntönä on, että vammaiset opiskelijat joutuvat itse hakemaan opiskeluun tarvittavia tukitoimia, kuten henkilökohtaista apua kotikunnan vammaispalvelusta, Kelasta opiskelun apuvälineitä sekä Kelan tulkkaukspalveluita. Vammaisfoorumi haluaa tässä yhteydessä erityisesti nostaa esiin opiskelutulkkauksen päätökset, joissa vastuu on opiskelijalla itsellään.

Vammaisfoorumi edellyttää uudistuksen riittävää resurssointia yksilöllisten tarpeiden mukaisten palvelujen ja tukitoimien varmistamiseksi sekä laadukkaan opetuksen ja ohjauksen saamiseksi kaikkialla Suomessa. Uuden nivelvaiheen koulutuksen kautta on mahdollista lisätä alueellista yhdenvertaisuutta, jolloin jatkon koulutuspolut löytyisivät lähempää opiskelijan kotia. Tämä edellyttää esteetöntä ja saavutettavaa oppimisympäristöä. Ammatillisten erityisoppilaitosten tuki- ja ohjausvelvollisuutta ammatillisille oppilaitoksille tulisi vahvistaa. Oppilaitosten opiskelijoille antaman tuen (työhönvalmentaja) tulisi jatkua opiskelijalle pidempään valmistumisen jälkeen.

Nivelvaiheen ohjaus- ja valvontavastuu on jakautunut usealle eri toimijalle. Vammaisten nuorten kohdalla tulee huolehtia siitä, että prosessin kaikissa vaiheissa kaikille on täysin selvää, kenellä ohjaus- ja valvontavastuu missäkin vaiheessa ovat. Ohjaus- ja valvontavastuussa tulee aina olla nimetty työntekijä. Ohjaus- ja valvontavastuun siirtymisestä tulee pitää kirjaa.

On varmistettava, että Työhön ja itsenäiseen elämään valmentavan koulutuksen (TELMA) suorittaneet opiskelijat saavat oikeuden siirtyä varsinaiseen toisen asteen opetukseen ja osatutkintojen suorittamiseen. TELMAsta ei saa tulla koulutuspolun päätepiste. On riski, että TELMA-koulutuksesta tulee jatko-opinnoista syrjäyttävä opintopolku eniten tukea tarvitseville opiskelijoille. TELMAN jälkeinen työhönvalmentajan tuki tulisi jatkua riittävän pitkään opintojen päättymisen jälkeen.

Opinto-ohjauksessa tulee olla osaamista vammaisten opiskelun, ohjauksen ja työelämän kysymyksistä. Vammaisten nuorten opinto-ohjauksen perustana tulee aina olla nuoren omat toiveet. Vammaisille nuorille ei saa tarjota opintopolkuja vain ammatillisissa erityisoppilaitoksissa. Opinto-ohjaajat voivat käyttää oman työnsä tukena vammaisjärjestöissä olevaa kyseisen vammaryhmän koulutus- ja työelämäasioiden asiantuntemusta.

Lisätietoja

Näkövammaisten liitto ry työelämäasiantuntija Ville Ukkola, puh. 050 463 2588
ville.ukkola@nkl.fi
Lihastautiliitto ry suunnittelija Liisa-Maija Verainen, puh. 040 751 1081,
liisa-maija.verainen@lihastautiliitto.fi

Vammaisfoorumi ry

Sari Kokko
puheenjohtaja

Pirkko Mahlamäki
pääsihteeri